

Goedemorgen dames en heren,

Heel hartelijk dank voor de uitnodiging om hier vanmorgen aanwezig te zijn op deze conferentie naar aanleiding van het succesvolle project 55plusmigrantenvrouwen actief.

De positie van de oudere migrantenvrouwen ligt mij zeer na aan het hart. Al zeven jaar ben ik namelijk voorzitter van Fos'ten, een landelijke organisatie van Surinaamse 50 plusvrouwen. Daarnaast ben ik sinds april 2007 voorzitter van het NOOM – het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten. Bij dit netwerk zijn acht landelijke organisaties aangesloten van oudere Turken, Marokkanen, Surinamers, Molukkers, Chinezen en Zuid-Europeanen. Onze organisaties hebben onze krachten gebundeld om te werken aan het welzijn van de oudere migranten in Nederland en gezamenlijk onze wensen en behoeften naar voren te brengen.

In 2005 waren er iets meer dan 200.000 oudere migranten in Nederland. In 2015 zal dat aantal bijna verdubbeld zijn. De gastarbeiders die in de jaren zestig naar Nederland kwamen bereiken deze jaren de pensioengerechtigde leeftijd. Dan hebben we het bijvoorbeeld over de Spanjaarden, Portugezen, Italianen, Grieken en voormalig Joegoslaven en later de Turken en Marokkanen. In die jaren arriveerden in Rotterdam ook de Kaapverdiënen, die aanvankelijk werkten als zeelieden, maar later hier aan wal kwamen om werk te doen.

Ook de Surinamers die begin jaren zeventig, in reactie op de ontwikkelingen in Suriname, ervoor kozen om zich in Nederland te vestigen raken op leeftijd. Er is dus sprake van een soort demografisch 'golfje', van een groep mensen die destijds in de bloei van hun leven hierheen kwamen om te werken en die nu op de drempel van de ouderdom staan.

De oudere migranten wonen met name in de grote steden, dus ook Rotterdam heeft relatief veel oudere migranten onder zijn bewoners.

De positie van de oudere migranten laat zich in enkele zinnen samenvatten:

- De oudere migranten hebben een onzeker financiële positie als gevolg van een onvolledige AOW en gebrekkige pensioenopbouw.
- Zij hebben op relatief jongere leeftijd dan ouderen die in Nederland geboren zijn ouderdomsklachten
- Oudere migranten hebben een slechtere gezondheid dan Nederlandse ouderen
- En zij hebben een achterstand op het gebied van welzijn en participatie.

Al deze punten gelden voor de oudere migranten in het algemeen. Als we kijken naar de oudere vrouwen in de migrantengemeenschappen, dan gelden deze punten nog eens extra. Ik zal daar zo dadelijk nog iets dieper op ingaan.

Voor het NOOM is het belangrijk om in samenwerking met de andere ouderenbonden breed aandacht te vragen voor de positie van de oudere migranten.

Laat ik vooral benadrukken dat voor het grootste deel de wensen van ouderen die hier geboren en getogen zijn en de ouderen die van elders naar hier gekomen zijn met elkaar overeenkomen. Iedereen wil graag oud worden in een veilige en vertrouwde omgeving. Maar soms moeten we ook extra aandacht vragen voor zaken die bij de oudere migranten net iets meer gecompliceerd liggen dan bij de Nederlandse ouderen. Dat is ook de reden dat het NOOM is

opgericht. Het NOOM is tot stand gekomen, mede op instigatie van Rita Verdonk, die in 2006 als Minister de Integratieraad voorzat. Zij constateerde dat het van groot belang was dat er een eigen organisatie van oudere migranten zou komen om eraan te werken dat de algemene instellingen toegankelijk zouden worden voor álle ouderen, dus ook de oudere migranten.

Het NOOM wil de stem van de oudere migranten op vele plaatsen laten horen. En het leuke is dat ik als voorzitter van het NOOM ook vaak in de gelegenheid ben om de stem van oudere migrantenvrouwen te laten horen. Het feit dat een vrouw gekozen is tot voorzitter van het NOOM is een uitdrukkelijke keuze en teken van emancipatie van de mannen in het bestuur.

Natuurlijk zijn er verschillen tussen de oudere vrouwen van bijvoorbeeld Surinaamse, Italiaanse of Spaanse afkomst en van Turkse, Marokkaanse of Chinese afkomst. En ook binnen de groeperingen zelf kunnen grote verschillen voorkomen. Niet iedere Turkse oudere vrouw is afhankelijk van haar man, niet iedere Surinaamse oudere vrouw staat onverschrokken in het leven – om het zo maar eens te zeggen.

Het is goed om te blijven kijken naar iemands persoonlijke geschiedenis, haar migratiegeschiedenis, culturele bagage en toekomstplannen.

Maar in grote lijnen hebben oudere migranten vrouwen veel gemeenschappelijk, zowel negatieve als positieve punten.

In de eerste plaats hebben oudere migrantenvrouwen – meer zelfs nog dan de mannen – te maken met financiële onzekerheid. Omdat zij vaker later naar Nederland zijn gekomen is voor hen het AOWgat meestal nog groter. En net zoals dat voor Nederlandse oudere vrouwen geldt, hebben oudere migrantenvrouwen een zeer slechte pensioensituatie. Velen hebben niet of maar weinig buitenshuis gewerkt. Zij hebben gewerkt in sectoren waar de hand werd gelicht met de afdracht van de pensioenpremies. Of ze hebben te maken met meerdere pensioenbreuken.

En dat brengt me meteen naar een ander punt dat de oudere migrantenvrouwen met elkaar gemeen hebben: zij doen wonderen met geld! De oudere migrantenvrouwen hebben van huis uit leren woekeren met weinig. Vroeger in het land van herkomst was er meestal al erg weinig te besteden. En dat is altijd zo gebleven. Met beperkte middelen zijn ze vele jaren in staat geweest het gezin draaiende te houden en daarbij de familie te ondersteunen. En deze vaardigheden hebben ze op oudere leeftijd nog steeds.

Een derde punt dat kenmerkend is voor de oudere migrantenvrouwen is hun 'lange leven van zorgen'. Heel hun leven heeft in het teken gestaan van zorgen voor hun man en kinderen en hun familie. Soms gaat dat zo ver dat vrouwen op oudere leeftijd helemaal niet meer kunnen verzinnen wat ze nog voor zichzelf zouden willen. Dat is ook een van de dingen die uit het project dat vandaag wordt gepresenteerd naar voren is gekomen. De oudere deelneemsters konden niet verzinnen wat ze zouden willen. Ze moesten eigenlijk eerst weer leren iets voor zichzelf te willen en niet alleen maar te denken aan hun kinderen. Met al het zorgen hebben de vrouwen wel heel veel van zichzelf weggegeven. Maar als ze ontdekken wat nog mogelijk is, dan gaat er een wereld voor ze open.

In vergelijking met Nederlandse ouderen hebben oudere migranten vaak andere opvattingen over oud worden. In Nederland willen ouderen mondig zijn, regie hebben over hun leven tot op hoge leeftijd, zelf besluiten nemen. In veel andere culturen kijkt men heel anders aan tegen oud worden. Als je oud bent mag je rekenen op rust. Anderen nemen de verantwoordelijkheden van je over, je kinderen gaan voor je zorgen. Ouderdom is een levensfase die je overkomt, niet een fase waarin je nog eens nieuwe dingen gaat ondernemen. Als die ouderdom dan ook nog eens relatief vroeg gepaard gaat met lichamelijke gebreken, dan is het niet verwonderlijk dat oudere migranten – en dan ook speciaal de oudere migrantenvrouwen, behoren tot de meer kwetsbare groepen in de samenleving.

Binnen het NOOM zijn wij erg blij dat op een dag als vandaag de blik eens expliciet gericht wordt op de groep van de oudere migrantenvrouwen. In het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) draait alles om het meedoen. Ook het gemeentebestuur van Rotterdam heeft 'meedoen' en 'participatie' hoog in het vaandel. Dat is buitengewoon positief.

In onze lidorganisaties zien wij dat er een emancipatieproces gaande is, zowel van de oudere mannen als van de oudere vrouwen. Onze organisaties groeien, want de achterban wil graag van zich laten horen. Het is soms moeilijk om naar buiten te treden, maar wij kunnen zien dat de wens er wel degelijk is. Naar aanleiding van zaken die spelen rond de AOW en de veranderingen in de AWBZ bestaat een grote honger naar informatie. Het blijkt wel degelijk mogelijk de zogenaamde 'moeilijke' doelgroepen van de oudere migranten te bereiken, zowel de mannen als de vrouwen.

Natuurlijk vraagt het bereiken van geïsoleerde ouderen om extra inspanningen. Extra inspanningen van de politiek, de beleidmakers, ambtenaren en instellingen en voorzieningen. Ook de zelforganisaties zelf hebben hier een belangrijke taak.

Hetzelfde geldt voor andere kwetsbare groepen. Ook voor geïsoleerde ouderen van Nederlandse herkomst, voor dak- en thuislozen, psychiatrische patiënten en andere zorgmijders is extra inzet nodig om hen adequaat te bereiken.

Het is goed dat er nu een wet is die uitgaat van meedoen en participatie. Het is goed dat de Wmo in zoveel gemeenten zo energiek is vormgegeven.

Maar na de eerste aanlooperperiode is het ook goed dat nu concrete stappen genomen worden om niet alleen een algemeen beleid neer te zetten, maar dat op sommige punten – waar dat noodzakelijk is – toe te spitsen op de behoeften van de meest kwetsbare groepen. Zodat ook zij kunnen meedoen vanuit hun eigen potenties en mogelijkheden. De oudere migrantenvrouwen horen op grond van hun maatschappelijke positie zeker bij deze groepen die dergelijke extra aandacht verdienen.

En het mooie is dat de oudere migrantenvrouwen zo veelbelovend zijn. Er is nog zóveel participatiewinst te behalen met deze groepen. Dat laat het project dat vandaag centraal staat ook heel duidelijk zien.

Ik spreek de hoop uit dat er vandaag in de workshops krachtige, heldere en vooral concrete ideeën en aanbevelingen voor beleid en uitvoering worden geformuleerd en wens u allen daarbij veel succes.

Ik dank u voor uw aandacht.